

Norm tot wijziging van de norm van 10 november 2009 inzake de toepassing van de ISA's in België

DE RAAD VAN HET INSTITUUT VAN DE BEDRIJFSREVISOREN,

Gezien artikel 31, § 1 van de wet van 7 december 2016 tot organisatie van het beroep van en het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren;

Gezien het ontwerp van norm van het IBR voorgelegd ter openbare raadpleging die plaatsvond van 21 december 2017 tot 25 januari 2018 ;

Gezien de commentaren ontvangen op deze openbare raadpleging;

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) In het kader van de goedkeuringsprocedure van het vorig “Ontwerp van norm inzake de toepassing van de nieuwe en herziene Internationale controlestandaarden (ISA's) in België en tot vervanging van de norm van 10 november 2009 inzake de toepassing van de ISA's in België” heeft de minister bevoegd voor Economie het Instituut van de Bedrijfsrevisoren verplicht het toepassingsgebied van de ISA's aan te passen aan de “controle van de jaarrekening zoals beschreven in artikel 16/1 van het Wetboek van vennootschappen”.
- (2) De norm van 10 november 2009 inzake de toepassing van de ISA's in België heeft de Clarified International Standards on Auditing (ISA's) en de International Standards on Review Engagement (ISRE), zoals per 15 december 2008 aangenomen door de International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), van toepassing gemaakt op de controle van financiële overzichten (audit) en het beperkt nazicht van de financiële informatie van alle entiteiten met betrekking tot boekjaren afgesloten vanaf 15 december 2014.
- (3) De IAASB heeft sindsdien een groot aantal ISA's herzien en een nieuwe standaard, ISA 701, aangenomen. Deze standaarden zijn al van toepassing op internationaal vlak. Ingevolge deze nieuwe en gewijzigde ISA's werden ook overeenstemmende wijzigingen aan andere ISA's aangebracht. Het geheel van voormelde standaarden werd hierna opgenomen onder « ISA's ».
- (4) De Europese Verordening Nr. 537/2014 van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang en tot intrekking van Besluit 2005/909/EG van de Commissie, alsook de omzetting van de Richtlijn 2014/56/EU van 16 april 2014 tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen (hierna de “auditrichtlijn”), verwijzen naar de door de IAASB aangenomen ISA's en hebben aan de Europese Commissie de bevoegdheid toegekend om gedelegeerde handelingen vast te stellen houdende de ISA's op het gebied van de controlepraktijk, onafhankelijkheid en

- interne kwaliteitscontroles van wettelijke auditors en auditkantoren ten behoeve van de toepassing van die standaarden in de Europese Unie. Deze ISA's die door de Europese audithervorming worden beoogd en deze beoogd door onderhavige norm zijn derhalve in overeenstemming met elkaar.*
- (5) *Het is bijgevolg in het algemeen belang om de norm inzake de toepassing van de ISA's in België aan te passen teneinde deze wijzigingen te weerspiegelen in het Belgisch normatief kader. Teneinde deze wijziging in de gecoördineerde versie te identificeren, werden de woorden « herzien in 2018 » toegevoegd aan de titel.*
- (6) *De wet van 7 december 2016 tot organisatie van het beroep van en het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren en tot omzetting van de auditrichtlijn heeft meer bepaald de definitie van de “wettelijke controle van een jaarrekening” van de auditrichtlijn hernomen, bij het invoeren van een nieuw artikel 16/1 in het Wetboek van vennootschappen. In het kader van de auditrichtlijn, betekent het woord “audit” “wettelijke controle van een jaarrekening”, dat wil zeggen de “controle van financiële overzichten” (art. 2,1 van de auditrichtlijn). Onder “wettelijke controle van de jaarrekening” wordt derhalve in België verstaan de “controle van financiële overzichten” (audit), zoals bepaald in de ISA's. Deze norm is bedoeld om de ISA's van toepassing te maken in België op de wettelijke controle van de jaarrekening zoals bepaald in artikel 16/1 van het Wetboek van vennootschappen.*
- (7) *Naar analogie, zijn de ISA's eveneens van toepassing op de controle van financiële overzichten (audit) die door of krachtens een in België van toepassing zijnde wet of regelgeving aan de commissaris of uitsluitend aan een bedrijfsrevisor wordt toevertrouwd of op de controle die gepaard gaat met de bekendmaking, voor entiteiten die niet specifiek door het Wetboek van vennootschappen worden beoogd, van het verslag bedoeld in de artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen.*
- (8) *Het is in het algemeen belang om de coherentie en een hoger kwalitatief niveau van dit normatief kader te behouden, waaronder ook voor de wettelijke controle van entiteiten die niet specifiek door het Wetboek van vennootschappen worden beoogd, zoals verenigingen zonder winstoogmerk, stichtingen, entiteiten in de publieke sector en entiteiten met ondernemingsraad. Bovendien kunnen de ISA's steeds op vrijwillige basis worden toegepast in de gevallen die niet specifiek worden voorzien door de huidige norm. Voor de aan de bedrijfsrevisoren voorbehouden wettelijke opdrachten zullen indien hierop geen bijzondere normen of aanbevelingen van toepassing zijn, de ISA's en, in voorkomend geval, ISRE 2410 van toepassing zijn.*
- (9) *In afwachting van een eventuele beslissing van de Europese Commissie met betrekking tot de toepassing van de ISA's, komt het toe aan elke Lidstaat om zijn eigen wettelijke, regelgevende of normatieve teksten aan te nemen teneinde de toepassing van de controlestandaarden te regelen. Het is daarbij noodzakelijk dat het geheel van controlestandaarden consistent is ongeacht de uitgevoerde wettelijke controle van de jaarrekening, hoewel, in voorkomend geval, vereisten worden voorzien die enkel van toepassing zijn op organisaties van openbaar belang.*
- (10) *Het IBR heeft de vertalingen van de nieuwe ISA 701 en van de herziene ISA's op zijn website ter beschikking gesteld van de bedrijfsrevisoren. Deze werden gemaakt in samenwerking met de CNCC (Compagnie nationale des Commissaires aux comptes), de*

CSOEC (Conseil Supérieur de l'Ordre des Experts-Comptables) en de NBA (Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants). Aangezien de vertalingen van de internationale standaarden naar het Nederlands en naar het Frans onontbeerlijk zijn voor de toepassing ervan in België, verbindt de Raad van het IBR er zich toe om de ISA's en de ISRE's en hun eventuele bijwerkingen te blijven vertalen en ter beschikking te stellen op de website van het IBR.

- (11) *Zowel de Europese audithervorming als de ISA's voorzien dat de concrete toepassing daarvan aangepast is aan de eigenschappen van elke aan een controle onderworpen entiteit, meer bepaald: de omvang (KMO), de complexiteit en de aard daarvan (bv. verenigingen). Deze proportionele toepassing van de ISA's ("scalability") staat dan ook voorop.*
- (12) *De door de Raad van het IBR op 29 maart 2013 goedgekeurde "bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde internationale controlestandaarden (ISA's) – Het commissarisverslag in het kader van een controle van financiële overzichten overeenkomstig de artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen en andere aspecten met betrekking tot de opdracht van de commissaris", zoals gewijzigd bij besluit van de Raad van 26 augustus en 1 december 2016, zal aangepast worden aan de vereisten die voortvloeien uit de Europese audithervorming en aan de nieuwe en herziene ISA's.*
- (13) *Het Instituut van de Bedrijfsrevisoren zal, overeenkomstig artikel 31, § 7, van de wet van 7 december 2016, rechtsleer publiceren met betrekking tot het toepassen van de nieuwe en herziene ISA's in de Belgische context.*
- (14) *De bedrijfsrevisor kan er eveneens toe gebracht worden om beoordelingsopdrachten uit te voeren van tussentijdse historische financiële informatie, in het kader van een wettelijke controle van de jaarrekeningen. In dit opzicht laat de International Standard on Review Engagement (ISRE) 2410 de samenhang van de opdracht in zijn geheel toe.*

HEEFT OP ZIJN ZITTING VAN 21 JUNI 2018 DE HIERNAVOLGENDE NORM AANGENOMEN.

Goedkeuring van onderhavige norm

Deze norm werd op 26 juli 2018 door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en op 26 februari 2019 door de Minister die bevoegd is voor Economie goedgekeurd. Deze goedkeuring heeft het voorwerp uitgemaakt van een bericht door de minister die bevoegd is voor Economie, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 12 maart 2019, p. 25929.

Titel

§1. In de titel van de norm, worden de woorden “(herzien in 2018)” toegevoegd na het woord “Norm”, worden de woorden “in België” na de woorden “de toepassing” verplaatst en wordt het woord “ISA’s” vervangen door de woorden “Internationale controlestandaarden (ISA’s)”.

Toepassingsgebied

§2. Een titel “Toepassingsgebied” wordt ingevoegd vóór de eerste paragraaf van de norm inzake de toepassing in België van de ISA’s.

§3. Vóór de eerste paragraaf van de norm inzake de toepassing in België van de ISA’s worden de volgende paragrafen 1 tot 3 ingevoegd:

“§1. De controle van financiële overzichten (audit) die wordt toevertrouwd aan de bedrijfsrevisor krachtens artikel 16/1 van het Wetboek van vennootschappen dient te worden uitgevoerd overeenkomstig de *International Standards on Auditing* (ISA’s), zoals in de Franstalige en Nederlandstalige versie gepubliceerd op de website van het IBR, waarvan de toepassing in België werd goedgekeurd door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en de federale minister van Economie en waarvoor een bericht in het Belgisch Staatsblad werd gepubliceerd.

§2. Naar analogie, zijn de ISA’s eveneens van toepassing op de controle van financiële overzichten (audit) die door of krachtens een in België van toepassing zijnde wet of regelgeving aan de commissaris of uitsluitend aan een bedrijfsrevisor, wordt toevertrouwd of op de controle die gepaard gaat met de bekendmaking, voor entiteiten die niet specifiek door het Wetboek van vennootschappen worden beoogd, van het verslag bedoeld in de artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen, behoudens indien er voor de uitvoering van deze opdracht een bijzondere norm of aanbeveling van toepassing is.

§3. De beoordeling van de tussentijdse historische financiële informatie uitgevoerd door een bedrijfsrevisor dient te gebeuren overeenkomstig de *International Standard on Review Engagement* (ISRE) 2410, zoals in de Franstalige en Nederlandstalige versie gepubliceerd op de website van het IBR, waarvan de toepassing in België werd goedgekeurd door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en de federale minister van Economie en waarvoor een bericht in het Belgisch Staatsblad werd gepubliceerd.”

§4. In de eerste paragraaf van de norm inzake de toepassing in België van de ISA’s, die paragraaf 4 wordt, wordt de eerste zin, vóór “:” gewijzigd en vervangen als volgt:

“§4. Onderhavige norm beoogt in het bijzonder de volgende ISA’s en ISRE’s:

A. *De nieuwe ISA 701 en de herziene ISA’s, door het IBR vertaald naar het Nederlands en naar het Frans, zoals aangenomen door de International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) die van toepassing werden gemaakt op internationaal vlak op controles van financiële overzichten over verslagperioden afgesloten op of na 15 december 2016.”*

§5. Onder dit punt A worden volgende standaarden opgenomen: ISA 260, 315, 570, 610, 700, 705, 706 en 720. Het woord “(Herzien)” wordt toegevoegd na de woorden “ISA 260”, “ISA 315”, “ISA 570”, “ISA 700”, “ISA 705”, “ISA 706” en “ISA 720”. De woorden “(Herzien in 2013)” worden toegevoegd na de woorden “ISA 610”.

Verder worden in deze lijst van standaarden in het Nederlands de volgende wijzigingen aangebracht:

- in de titel van ISA 260 worden de woorden “degenen belast met governance” vervangen door de woorden “de met governance belaste personen”;
- de titel van ISA 315 wordt, vóór de woorden “de entiteit en haar omgeving”, vervangen door de volgende titel “Risico’s op een afwijking van materieel belang identificeren en inschatten door inzicht te verwerven in”;
- in de titel van ISA 700 wordt het woord “de” geschrapt;
- “ISA 701 (Nieuw) Het communiceren van kernpunten van de controle in de controleverklaring van de onafhankelijke auditor” wordt toegevoegd tussen ISA 700 en ISA 705;
- in de titel van ISA 705 wordt het woord “verklaring” vervangen door het woord “controleverklaring”;
- de titel van ISA 706 wordt vervangen door de volgende titel “Paragrafen ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden en paragrafen inzake overige aangelegenheden in de controleverklaring van de onafhankelijke auditor”;
- in de titel van ISA 720 wordt het woord “verantwoordelijkheid” vervangen door het woord “verantwoordelijkheden” en de woorden “gegevens in documenten waarin de gecontroleerde financiële overzichten zijn opgenomen” worden vervangen door het woord “informatie”.

Ten slotte worden in deze lijst van standaarden in het Frans de volgende wijzigingen aangebracht:

- in de titel van ISA 315 worden de woorden “au travers de” vervangen door het woord “par”;
- in de titel van ISA 700 wordt het woord “d’audit” toegevoegd na het woord “rapport”;
- “ISA 701 (Nouvelle) Communication des points clés de l’audit dans le rapport de l’auditeur indépendant” wordt toegevoegd tussen ISA 700 en ISA 705;
- in de titel van ISA 705 wordt het woord “formulée” toegevoegd na “opinion”;
- in de titel van ISA 706 worden de woorden “descriptifs d’autres questions, ajoutés” vervangen door de woorden “relatifs à d’autres points”;
- in de titel van ISA 720 wordt het woord “responsabilités” vervangen door het woord “obligations” en de woorden “présentées dans des documents contenant des états financiers audités” worden geschrapt.

§6. In de eerste paragraaf van de norm inzake de toepassing in België van de ISA’s, die paragraaf 4 wordt, wordt vervolgens een punt “B.” ingevoegd, luidend als volgt:

“B. De hiernavolgende ISA’s, die al in België van toepassing zijn voor de controle van alle entiteiten met betrekking tot boekjaren afgesloten vanaf 15 december 2014, en de daaraan aangebrachte wijzigingen teneinde deze in overeenstemming te brengen met bovenstaande nieuwe en herziene ISA’s, zoals aangenomen door de IAASB die van toepassing werden gemaakt op internationaal vlak op controles van financiële overzichten over verslagperioden afgesloten op of na 15 december 2016:”.

§7. In de opsomming van de standaarden opgenomen in de eerste paragraaf van de norm inzake de toepassing in België van de ISA's, die paragraaf 4 wordt,

a) in de titel in het Nederlands van standaard:

- ISA 200 wordt het woord "Algemene" vervangen door het woord "Algehele" en worden de woorden "Internationale Controlestandaarden" vervangen door "International Standards on Auditing";
- ISA 210 worden de woorden "Overeenstemming over" vervangen door "Overeenkomen van";
- ISA 240 worden de woorden "De verantwoordelijkheid" vervangen door het woord "Verantwoordelijkheden";
- ISA 265 worden de woorden "Het communiceren" vervangen door "Meedelen" en de woorden "degenen belast met governance" door "de met governance belaste personen en het management";
- ISA 300 wordt "De" geschrapt;
- ISA 320 worden de woorden "Materieel belang" vervangen door het woord "Materialiteit";
- ISA 330 wordt "Het" geschrapt;
- ISA 402 wordt de titel vervangen door "Overwegingen met betrekking tot controles van entiteiten die gebruik maken van een serviceorganisatie";
- ISA 450 wordt het woord "onderkende" vervangen door "geïdentificeerde";
- ISA 510 wordt de titel vervangen door "Initiële controleopdrachten – beginsaldi";
- ISA 540 wordt het woord "tegen" vervangen door "van" en de woorden "daarmee verband houdende toelichtingen" door "van de toelichtingen daarop";
- ISA 600 wordt het woord "Speciale" vervangen door het woord "Bijzondere" en de woorden "van de groep" door "van een groep";
- ISA 710 worden de woorden "gegevens – Vergelijkende" vervangen door de woorden "informatie – Overeenkomstige".

b) in de titel in het Frans van standaard:

- ISA 210 worden de woorden "de la mission" vervangen door "des missions";
- ISA 265 worden de woorden "des déficiences dans le" vervangen door de woorden "faiblesses du" », wordt vóór "gouvernement" het woord "le" toegevoegd en worden op het eind de woorden "et à la direction" toegevoegd;
- ISA 402 worden de woorden "lorsque l'entité fait" vervangen door "d'une entité faisant" en de woorden "des services de bureaux" door "une société de service";
- ISA 600 wordt het woord "du" vervangen door "d'un";
- ISA 710 wordt het woord "comparatifs" na "chiffres" vervangen door "correspondants".

c) ISA 250, 501, 530, 550, 620, 800, 805, 810 en ISRE 2400 en 2410 worden verplaatst na punt C, zoals ingevoerd door paragrafen 7 en 8 hierna.

§8. Na de opsomming van de standaarden opgenomen in punt B, wordt een punt "C." ingevoegd, luidend als volgt:

"C. De ISA's en ISRE's die al van toepassing zijn in België voor de controle van alle entiteiten met betrekking tot boekjaren afgesloten vanaf 15 december 2014 en die niet onder categorie A of B vallen, zoals op 15 december 2008 aangenomen door de IAASB

die van toepassing werden gemaakt op internationaal vlak op controles van financiële overzichten over verslagperioden geopend op of na 15 december 2009:”.

§9. In de opsomming van de standaarden opgenomen na punt C. overeenkomstig §6, c), supra,

a) in de titel in het Nederlands van standaard

- ISA 501, de woorden “Bijkomende beschouwingen voor specifieke aspecten” vervangen door de woorden “Specifieke overwegingen voor geselecteerde elementen”;
- ISA 530, de woorden “Het gebruiken van” toevoegen vóór het woord “steekproeven”;
- ISA 620, het woord “aangestelde” vervangen door “ingestelde”;
- ISA 800, het woord “speciale” vóór het woord “doeleinden” vervangen door “bijzondere”;
- ISA 805, het woord “apart” vervangen door het woord “enkel” en de woorden “, en van een specifiek element, een specifieke rekeningen of een specifiek item” door de woorden “en controles van specifieke elementen, rekeningen of items”;
- ISA 810, de woorden “over een samenvatting van” vervangen door de woorden “betreffende samengevatte”;
- ISRE 2410, de woorden “Beperkt nazicht” vervangen door het woord “Beoordeling” en “verslaggeving” door “informatie”.

b) in de titel in het Frans van standaard

- ISA 800 worden de woorden “un référentiel comptable particulier” vervangen door de woorden “des référentiels à caractère spécifique”;
- ISA 805 wordt het woord “uniques” vervangen door de woorden “pris isolément” en wordt vóór de woorden “comptes” en “rubriques” het woord “de” toegevoegd;
- ISRE 2410 wordt het woord “effectuées” vervangen door het woord “effectué”.

§10. Er wordt een paragraaf 5 ingevoegd, luidend als volgt:

“§5. In de context van de ISA’s betreft de term “genoteerde entiteiten” de vennootschappen waarvan de effecten zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt in de zin van artikel 4 van het Wetboek van vennootschappen, alsook de op een niet-gereguleerde markt genoteerde vennootschappen en de vennootschappen waarvan de effecten zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt buiten de Europese Economische Ruimte (EER).”

§11. Er wordt een paragraaf 6 ingevoegd, luidend als volgt:

“§6. De bedrijfsrevisor zal, teneinde te voldoen aan de verplichting in artikel 10, lid 2, c) van de Europese Verordening Nr. 537/2014 van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang en tot intrekking van Besluit 2005/909/EG van de Commissie, ISA 701 toepassen op de controle van organisaties van openbaar belang zoals gedefinieerd door de Belgische wetgeving tot omzetting van voormelde Europese Verordening.”

§12. Paragraaf 2 van de norm inzake de toepassing in België van de ISA’s wordt paragraaf 7. In deze paragraaf worden de woorden “(uitgezonderd voor de opdrachten die niet onder het toepassingsgebied van de ISA’s vallen)” geschrapt.

§13. Paragraaf 3 van de norm inzake de toepassing in België van de ISA's wordt vervangen door volgende paragraaf:

“§ 8. Onverminderd paragrafen 1 tot 3 van onderhavige norm, zullen de bedrijfsrevisoren, in de mate dat de toepassing van de ISA's of van de ISRE's of van verdere wijzigingen in de Belgische context niet het voorwerp van een Belgische norm uitmaakt, hun beste vakkundig oordeel toepassen om deze toepassing zeker te stellen.”.

Wijziging aan de norm inzake de opheffing van bepaalde normen en aanbevelingen van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (IBR)

§14. In paragraaf 3 van de norm inzake de opheffing van bepaalde normen en aanbevelingen van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (IBR) worden de woorden “(uitgezonderd voor de opdrachten die niet onder het toepassingsgebied van de ISA's vallen)” geschrapt.

Inwerkingtreding

§15. Paragraaf 4 van de norm inzake de toepassing in België van de ISA's wordt voorafgegaan door de titel “Inwerkingtreding” en wordt vervangen door volgende paragraaf:

“§ 9. De huidige norm treedt in werking voor de controle van de financiële overzichten (audit) beoogd door paragrafen 1 en 2 van deze norm alsook voor de beoordelingsopdrachten van de historische financiële informatie met betrekking tot boekjaren die zijn afgesloten vanaf de tiende dag na de bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad.”.

§16. Paragraaf 5 van de norm inzake de toepassing in België van de ISA's wordt opgeheven.
